Kort historik

ANTON EGERER från Hilgoldstein i Bayern inflyttade till Arvika år 1855. Han var då 34 år gammal och i hans hjärna välvdes planer på att anlägga ett "Bayerskt Bryggeri". Det har berättats för mig att han gjorde en hel del resor i vårt avlånga land för att finna en lämplig plats härför, och ödet fogade det så att just den lilla köpingen Arvika, som det år hade 796 innevånare, skulle bli det slutgiltiga målet.

Hans tankar bli förverkligade, och han inger ritningar på bryggeribyggnaden, vilka godkändes av municipalstyrelsen den 21 juni 1855, sedan han den 31 januari samma år av handlanden A.C.E. Plate inköpt tomten nr 91 för 2.700 riksdaler riksgäldssedlar, att tillträdas den 1 juni 1855.

I juli 1855 ingår han äktenskap med 20-åriga WALBURGA EMILIA KOHNLE, hon också från Bayern, närmare bestämt S:t Veit i Pleinfeld.

År 1861 avlider Anton Egerer och lämnar sin då 26-åriga hustru att ensam sköta bryggeriet. Med seg energi, och bärande ett flickebarn under sitt hjärta, sköter hon med fast och säker hand sitt bryggeri, men troligtvis blir arbetet för betungande och maktpåliggande, och hon anställer bryggmästare CARL EDUARD RÜLCKER år 1862.

Född i Dresden och med tidigare konditioner i Kristiania åren 1857-1860 och i Linköping 1860-1862 blir han så Arvikabo och blir för alltid knuten till samhället, då han 1863 ingår äktenskap med sin arbetsgivare. Härmed blir han bryggeriets ägare och ledare under firmanamnet "C.E.Rülckers Bayerska Bryggeri".

Rörelsen går framåt under hans insiktsfulla ledning och år 1868 inköptes av fröken Henrietta Hård östra halvan av tomten 93 för 1.000 riksdaler riksmynt och två år senare västra halvan av samma tomt av hökaren Anders Nilssons änka och omyndiga barns förmyndare Anton Lundin för 2.000 riksdaler riksmynt.

På sistnämnda tomthalva uppfördes år 1871 en större byggnad av trä i två våningar med lokaler för mälteri och malttillverkning. År 1894 uppfördes nuvarande bryggeribyggnaden av sten i tre våningar på östra halvan av tomt 93 och maltdryckstillverkningen, som dittils skett för handkraft bedrives hädanefter maskinellt.

I 43 år till 1906 var Carl Eduard Rülcker bryggeriets ledare och affären övertages detta år av Arvika Bryggeri AB, med aktier inom släkten.

Äldste sonen EDUARD JULIUS hade efter genomgången bryggarskola i Worms i början av 1890-talet varit bryggmästare hos gamle Carl Eduard och blev 1906 Avika Bryggeri AB:s förste disponent. Efter 39 års ledarskap lämnade han detta till sin broder EUGEN GOTTFRID år 1945.

Denne hade efter bryggeripraktik i Norge, Sverige och Tyskland varit disponent vid Säffle Bryggeri under åren 1897-1905 och därefter i omgångar varit kontorschef vid Arvika Bryggeri AB.

År 1948 blir hans son KARL ARTHUR EUGEN bryggeriets chef, det då enda familjeägda skattepliktiga maltdrycksbryggeriet i Värmland.

En allt mer hårdnande konkurrens gjorde det till slut omöjligt att ekonomiskt driva bryggeriet, och dess saga skulle sluta efter 107 år i släktens ägo.

Under årens lopp ha bryggerilokalerna om- och tillbyggts ett flertal gånger för att motsvara tidens krav. Tidsenliga, arbetsbesparande maskiner av alla slag ha installerats, lager- och källarutrymmen förbättrats, större lagerfat anskaffats och kylmaskin ersatt naturisen som kylmateriel i bryggeriet mm.mm. Det var ett fullt modernt bryggeri som uppslukades av Prippkoncernen den 1/10 1962.

En epok i släktens och bygdens historia var därmed tillända, och många glada minnen med ett rosenskimmer över sig, men kanske också färgade av ett litet stänk av vemod, kretsa kring den gamla bryggerigården - åtminstone för många av de äldre i nu levande generationer.

Sic transit gloria mundi!

Harry Rülcker

Farfar och Farmor

Men först några ord om Anton Egerer. Walburgas make i första äktenskapet.

Av den föregående korta historiken framgår hur Anton Egerer lade grunden till bryggeriet i Arvika. Hans blivande unga maka har på okända färdvägar anträtt sin resa från Bayern till Sverige. Här fanns inga järnvägar, varför resan till Arvika torde ha skett båtledes från Göteborg. Den lilla köpingen har ännu inte börjat sin klättring i terrasser upp mot höjden norrut - det var ingalunda någon idyll hon anlände till. C:a 15 år tidigare hade en vargflock nattetid rivit bandhunden på tomt nr 64 vid köpingens huvudgata, och Glafvabönderna vågade sig vintertid inte obeväpnade ut på isarna för färd mot köpingen!

Så förflyta några år höljda i glömskans töcken. Säkerligen strävsamma år - men framgången och ekonomien äro säkrade.

Då kommer katastrofen!

Någon av de sista septemberdagarna har Anton med några jämnåriga vänner begivit sig till Gate för att bada i Viksälvens kvarndamm. En kamrat rycker på skoj upp dammluckan och vattenmassan slungar Anton mot badhyttsväggen i vilken han slår huvudet. Han blir medvetslös, och efter några dagar avlider han den 1/10 1861, av allt att döma till följd av skallfraktur.

I historiken nämnes att Walburga med seg energi sköter sitt bryggeri, men att arbetet blir för betungande. Hon vädjar till anförvanterna i Pleinfeld om hjälp som icke förklingar ohörd. Någon bryggarkunnig bayrare fanns visserligen icke i lager - men kunde det inte gå med en sachsare? Ty i så fall fanns det en sådan, som nu var verksam i Linköping. Kontakt tages med honom och 1862 anställes han som bryggmästare. Efter ett års tjänst finna vi honom som Walburgas andra make.

Han kunde konsten att brygga ett gott öl. Han är en flink karl! De båda makarnas barn komma nu stup i ett: 1865 (Adèle),1866(Valborg), 1867 (Mimmi), 1869 (Eduard), 1871 (Osvald) och 1873 (Eugen).

Ekonomien blomstrar! Det stora 2-våningshuset i hörnet av Hantverks- och Storgatan, med ingång från den sistnämnda, står inte borgarhusen vid köpingens förnämsta gata efter. En trappa upp ligger bostaden med 6 rum och kök, på vinden inredda rum. Ingången i bottenplanet är genomgångsfarstu till gården och delar bottenvåningen i en västlig kontorsavdelning och en östlig avdelning om två rum där Bierstugan är belägen. På torgdagar var där överfullt. I det inre rummet mot gården, avsett för "bättre folk" och en lugnare publik fanns utskänkningsdisken med sina halvmeterhöga tappningskranar i nickel, krönta med värmlandsörnen.

Öster om Bierstugan fanns i bottenvåningen ett kök med skafferi och ett större rum för personalens utspisning med de dagliga tre måltiderna.

På 1880-talet fanns 7 bryggeriarbetare och 3 buteljsköljerskor. År 1906 då Farfar lämnade bryggeriet var personalstyrkan uppe i 18 personer och 1962 då Prippbryggerierna övertod rörelsen var den 24 personer.

Jag kan så väl se avlöningslistan på Tant Berta Petterssons kontorspulpet. Den toppades av den betrodde mältare Andersson med en veckolön på 14 kronor, så en rad son-namn efterföljda av de 8 sköljerskorna, först den äldsta, Stina, liten, böjd, skojfrisk, som redan tjänat på Farmors tid och kunde berätta om "Gammel-Frua". Så Lina, ogift, med fyra barn! Resultatet av återkommande besök av glasblåsare Lyrén i Glafva. Till henne gick alla våra "avlagda" kläder, hon var mammas hjälp på Städdagar. Så Märta, som mjölkade bryggerifamiljernas enda ko till dess en dag denna inte kunde resa sig på grund av övergödning av bryggerimäsken och utdömdes till slakt av Veterinär Nordström. Sköljerskornas veckolön var 6 kronor! Detta var år 1906.

Men på Farmors tid var det gott om djur på gården. Ko fanns förstås, grisar och oräkneliga höns. Men det fanns munnar att mätta. Utöver make och 6 ungar fanns 10-talet arbetare och halvdussinet sköljerskor och så Bierstugeflickorna samt fyra pigor, en avdelad att sköta barnen, "Blonke-Stina", som alltid tussade ihop pojkarna, för hon tyckte det var roligt se dem när de slogs. Och när hon väl fått ihop dem ropade hon: "Frua nu slåss pojkera igen!"

Och så fanns det råttor till förbannelse och till deras tuktan ett otal kattor, som ännu levde kvar när vi flyttade in på bryggerigården 1906. Då vi lekte på "fatvindarna" lyste i mörkret flera par ögon från taksparrarna. Det var alltid mörkt och kusligt däruppe. Ett litet inpass. Här uppe på vinden hittade min Pappa det gjutjärnskors som stått på Anton Egerers grav, troligen ditlagt av Farfar när gravvården över Walburga kom till. Detta kors ligger nu nedgrävt i familjegraven på Antons plats.

Undra på att det gick åt mat i det hushållet, och undra på att järnhandlarhustrun Maria Olsson, som upplevt tragedien om vargrivna bandhunden på tomt 64 kom att baxna när Farmor, tillfrågad om hur hon lagade pannkakssmet svarade: Det schkall jak säge dik - jak börjer med tre tjog ägg.....osv.

Pengar till det stora hushållet hade Farmor ordnat på ett knepigt och bra sätt. Efter ett litet familjegräl om evigt återkommande frågan om hushållspengar, lyckades Farmor utverka att alla kontanter som dagligen inflöt i Bierstugan skulle hon få använda i hushållet - dessutom skulle Farfar hålla med gratis öl. Sina egna affärer fick Farfar klara på övrig försäljning.

Denna för övrigt orädda kvinna var hysteriskt rädd för åskan. Då klädde hon sig i hast i sin vidaste svarta sidenklänning, satte sig mitt i barnkammaren på en stol och plockade in ungarna under kjolen. Om högra handen hade hon virat en större handduk för att, om åskan slog ner, i all hast kunna slå ut en fönsterruta, eftersom alla annars skulle bli kvävda av "svavelångor!"

Jag har ju aldrig råkat min Farmor och därför har mitt försök till skildring av henne fotats på hörsägner, och i övrigt har jag kört min fantasi med lösa tyglar. När jag försöker levandegöra henne för min inre syn, får jag en vision av något i stil med "Majorskan på Ekeby". En kraftkvinna måste hon ha varit, och hon var högt uppskattad av sina vänner och för duglighet och vänfasthet och av sina många anställda för sin rättvisa och sin uppfriskande humor.

När hon hösten 1889 vädjade till sin äldste son om att avbryta sina skolstudier i Karlstad och taga hand om hennes makes och hennes livsverk, då hon kände att hon själv inte kunde orka mycket länge till, vädjade hon ej förgäves, och hon kände sig nöjd med sitt öde.

Hon tynade långsamt bort, sannolikt i cancer. Den 30/4 1890 i en ålder av 55 år gick hon så stilla ur tiden. Hon begrovs vid sin första makes sida på norra delen av Arvika kyrkogård.

Hennes självklara plats hade väl varit på den s.k. "Parketten". Det var folkhumorns benämning på den söder om kyrkan och mellan denna och Kyrkviken belägna äldsta delen av kyrkogården, där köpingens "Store", som genom förslagenhet eller duglighet eller kanske bådadera kunnat njuta av en tillvaro på livets solsida, i god tid försäkrat sig om präktiga "sjötomter" för att hedrade kunna leva vidare i anförvanters eller bygdens minne. Men hennes Anton hade ju trots sin duglighet inte under sin allt för korta levnad hunnit nå den samhällsställning, som kunde berättiga honom till en plats på parkett vid sidan av framgångsrika och dominerande"fäder"!

CARL EDUARD och WALBURGA RÜLCKERS barn:

1. ADÈLE, född den 19/1 1965 i Arvika. Död genom olyckshändelse (drunkning) i Arvika den 6/11 1874 och begravd på Arvika kyrkogård.

2. Emilia VALBORG, född den 11/7 1866 i Arvika. Död i Göteborg den 10/5 1935 och begravd på Arvika kyrkogård.
Gift den 15/10 1889 med Postmästare IWAN Edvin HOLMgren, född den 13/9 1861 i Arvika, död den 7/1 1945 i Strömstad och begravd på Arvika kyrkogård. Son till Tullkontrollören C.F.L.Holmgren och hans maka Sofia Edgren. Deras barn sid: 19

3. Sabina WILHELMINA (MIMMI), född den 19/10 1867 i Arvika. Död i Tönsberg den 19/8 1926 och begravd därstädes på Tönsbergs kyrkogård. Gift den 4/4 1893 med Direktör JOHAN GMEINER, född den 9/4 1858. Död i Tönsberg den 23/12 1944 och begravd på Tönsbergs kyrkogård.

4. EDUARD Julius, bryggeridisponent, född den 19/10 1869 i Arvika. Död därstädes den 30/3 1949 och begravd på Arvika kyrkogård.
Gift den 19/10 1895 med AGNES Elisabeth OWEN, född den 11/3 1872. Död i Arvika den 16/2 1915 och begravd på Arvika kyrkogård. Dotter till Förvaltaren vid Meldersteins Bruk Edvard Owen och hans maka Mathilda Settervall. Deras barn sid: 19 och 20

5. Carl OSVALD, järnhandlare, född den 13/5 1871 i Arvika. Död därstädes den 29/8 1905 och begravd på Arvika kyrkogård.
Gift den 16/11 1896 med VALBORG Maria OLSSON, född den 16/11 1871. Död i Arvika den 3/2 1949 och begravd på Arvika kyrkogård. Dotter till Järnhandlare Jonas Olsson och hans maka Helena Maria Svensson. Deras barn sid: 20

6. EUGEN Gottfrid, bryggeridisponent, född den 1/5 1873 i Arvika. Död därstädes den 1/2 1956 och begravd på Arvika kyrkogård. Gift den 12/8 1900 med AINA LYDÉN, född den 29/7 1877 i Arvika. Död därstädes den 3/3 1960 och begravd på Arvika kyrkogård. Dotter till Handlande S.A. Lydén och hans maka Agnes född Bergendahl. Deras barn sid: 20

/

Carl Eduard Rülcker 70 år 1906

Fotografiet är taget måndagen den 25 juni 1906

Det återger dagens födelsedagsbarn, Bryggerifabrikören Carl Eduard Rülcker, på 70-årsdagen omgiven av fosterdotter, två döttrar, två söner, tre sonhustrur, en måg och fem barnbarn. Frånvarande är mågen, bryggeriägaren Johan Gmeiner. Bilden är tagen "Det händelserika året" då 70-åringen överlät sitt "C.E.Rülckers Bayerska Bryggeri" till sina barn och flyttade in i sitt magnifika 7-rums-hus på den s.k. "Tomten" i stadsdelen "Ängen" på en terrass, där sedan 1890-talets början ett enkelt "lusthus" stått, i vilket många av "stadens fäder" tillbringat en glad "doddy-afton" under den varma årstiden med sin vän "Bryggaren", som vid 5-tiden tågade i väg åtföljd av en piga utrustad med tvenne korgar innehållande det oundgängliga "toddy-virket", till den plats han älskade mest av alla !

Se f.ö. Harry Rülckers: "Svenska grenen av Rülckerska släkten". De avbildades ålder angiven inom (--). Personerna uppräknade från vänster.

Stående : Dottern VALBORG /"Vally"/ (39/ med maken IVAN HOLMGREN (44) följd av deras äldste son YNGVE (14)---FÖDELSEDAGSBARNET---Fosterdottern NANNY ALSTERLUND /f. Egerer/ (44)---Dottern WILHELMINA /"Mimmi"/ GMEINER -- Sonhustrun VALBORG /f. Olsson/ (34). Framför de båda sistnämnda den sistnämndes söner med 1905 avlidne sonen Osvald: MALCOLM (8)--HUGO (6)

Sittande : Sonen EDUARD (36) med makan AGNES /f. Owen/ (34)--Sonen EUGEN (33) med makan AINA /f. Lydén/ (28) och i hennes knä deras dotter LISEN (2/3år)

Sittande på terrasskanten: Dottersonen OSVALD H-n (12)--Dottersonen VIKING H-n (13)--Sonsonen ALLAN (9)--Sonsonen HARRY (6) /Eduards och Agnes söner/.

Vid trappans ledstång: Sonsonen ARTUR (1 3/4 år) /Eugens och Ainas son/.

Sittande på trappan: Överst: AGGIE (5) /Eugens och Ainas äldsta dotter/.
Nedanför t.v. VERA (6) /Vallys och Ivans dotter/.
Nedanför t.h. GRETA (4) /Eduards och Agnes dotter/.